

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

Program for Enhancing Digital Leadership for School Administrators
with Secondary Educational Service Area Office Chaiyaphum

ทิติมพร ปิตตามานัง
Thitimaphon Pidtamanang

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น
Sripatum University Khonkaen

* Corresponding Author E-Mail: nannypidtamanang@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ 2) สร้างและตรวจสอบความเหมาะสมโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ 3) ประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ และประโยชน์ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

ผลวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมองค์กรตามลำดับ

2. ผลโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา มี 4 Module ประกอบด้วย ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล และการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดผลและประเมินผล ผลตรวจสอบยืนยันและประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3. ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโดยผู้บริหารสถานศึกษา ผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: 1. การเสริมสร้างโปรแกรม; 2. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล; 3. ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล

ABSTRACT

This research article aims to: 1) Study the current state, desired state, and necessary needs for enhancing the digital leadership of school administrators under the jurisdiction of the Chaiyaphum Secondary Education Service Area Office. 2) Develop and evaluate the appropriateness of a program designed to enhance the digital leadership of school administrators under the jurisdiction of the Chaiyaphum Secondary Education Service Area Office. 3) Assess the suitability, feasibility, and benefits of the program for enhancing the digital leadership of school administrators under the jurisdiction of the Chaiyaphum Secondary Education Service Area Office. This research employs a mixed-method approach

The research found that:

1. The current state of digital leadership among school administrators is generally at a moderate level. The desired state of digital leadership among school administrators is at the highest level. The needs for digital leadership among school administrators, ranked from highest to lowest priority, are: digital vision, digital professionalism, digital citizenship, and organizational culture development, respectively. 2. The digital leadership enhancement program for school administrators consists of: 1) Principles 2) Objectives 3) Content, which includes four modules: digital vision, digital organizational culture development, digital professionalism, and digital citizenship 4) Development methods 5) Evaluation and assessment methods. The evaluation and assessment of the program's appropriateness by experts revealed that, overall, the program is highly suitable. 3. The assessment of the program's suitability and feasibility by school administrators indicated that the program is, overall, highly suitable and feasible.

Keywords: 1. Enhancing programs; 2. Digital leadership; 3. Digital educational administrators

บทนำ

ยุคดิจิทัลพัฒนาความก้าวหน้าไปด้วยกลไกการเคลื่อนไหวแบบแพลตฟอร์มซึ่งประสานรวมทั้งเทคโนโลยีไอที การสื่อสาร และการจัดการสารสนเทศยุคใหม่ ในการขับเคลื่อนและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างสร้างสรรค์ ทั้งยังปลอดจากการแบ่งชนชั้นและความเหลื่อมล้ำทั้งหลาย จึงเป็นปฐมบทของความเปลี่ยนแปลงที่ใคร ๆ ก็สัมผัสจับต้องได้ สำหรับระบบการศึกษาในโลกแวดล้อมที่กำลังพัฒนาไปในทิศทางตรงข้ามกับระบบการศึกษาไทยซึ่งมีอำนาจกำกับอยู่ หากจะเปลี่ยนทิศทางให้ระบบการศึกษาไทยพัฒนาไปในทางเดียวกันกับโลกและไม่อยู่ภายใต้อำนาจกำกับทำได้ก็ต่อเมื่อโลกแห่งการศึกษาการเรียนรู้ยุคใหม่พาคนไทยก้าวข้ามกรอบคิดของการศึกษาแบบเดิม ๆ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ จำเป็นต้องมีการเสริมสร้างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลเนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ยังมีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการองค์อยู่ในระดับน้อย ด้วยโรงเรียนในโครงการตามประเด็นนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาลภายใต้การขับเคลื่อนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ที่เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนคุณภาพวิทยาศาสตร์

คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ปีการศึกษา 2565 เพียง 5 โรงเรียน จากทั้งหมด 37 โรงเรียน อาจส่งผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยียังไม่มากเท่าที่ควร

จากสภาพปัจจุบันตามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแนวคิดที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาและเสริมสร้างศักยภาพการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อให้สถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาในสภาพการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ อันจะเป็นประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพทางการศึกษาโดยรวมของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ
- 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ
- 3) เพื่อประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ และประโยชน์ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

ขั้นตอนที่ 1.1 การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการสังเคราะห์เอกสาร

1.1.1 ขอบเขตเนื้อหา ได้แก่ องค์ประกอบของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล 3) ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล 4) การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร ตำรา และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ ได้แก่ องค์ประกอบของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ได้แก่ 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล 3) ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล 4) การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล

1.1.2 องค์ประกอบโปรแกรมประกอบด้วย ขอบเขตเนื้อหาผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบของโปรแกรม ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร ตำรา และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

4 วารสาร ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2567)

ประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล

1.1.3 องค์ประกอบวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลประกอบด้วย ขอบเขตเนื้อหาผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 1) การศึกษด้วยตนเอง 2) การรวมกลุ่มทำงาน 3) การศึกษาดูงาน และด้วยหลักการพัฒนา 70:20:10

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร ตำรา และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัล

ประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. การศึกษด้วยตนเอง 2. การรวมกลุ่มทำงาน 3. การศึกษาดูงาน และด้วยหลักการพัฒนา 70:20:10

ขั้นตอนที่ 1.2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

1.2.1 ขอบเขตเนื้อหา ได้แก่ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นของโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล 3) ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล 4) การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล

1.2.2 แหล่งข้อมูล

1) ประชากร ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,834 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ จำนวน 320 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของผู้บริหารและครูในโรงเรียนแต่ละขนาด

1.2.3 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการในการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล 3) ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล 4) การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล

ขั้นตอนที่ 1.3 การศึกษาวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จากผู้บริหารที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice)

1.3.1 ขอบเขตเนื้อหา ได้แก่ วิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การศึกษด้วยตนเอง องค์ประกอบที่ 2 การฝึกอบรม องค์ประกอบที่ 3 การรวมกลุ่มทำงาน องค์ประกอบที่ 4 การศึกษาดูงาน และใช้หลักการพัฒนา 70: 20: 10 ประกอบด้วย 1) ร้อยละ 70 คือ อัตราส่วนของการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานจริง 2) ร้อยละ 20 คือ อัตราส่วนของการเรียนรู้จากการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเรียนรู้จากบุคคลอื่น ๆ และ 3) ร้อยละ 10 คือ อัตราส่วนของการเรียนรู้ที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านตนเองจากการอบรมหรือการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 6 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากสถานศึกษา โดยพิจารณาจากสถานศึกษาที่มีผลงานด้านการจัดการเรียนรู้ ได้รับรางวัล ระหว่างปี พ.ศ. 2563 - พ.ศ.2565 อย่างต่อเนื่อง จาก 3 สถานศึกษา สถานศึกษาละ 2 คน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล โครงการพัฒนาศูนย์พัฒนาการเรียนรู้เทคโนโลยีด้านหุ่นยนต์ ได้รับรางวัล C2 เป็นต้นแบบ มีความโดดเด่นได้รับการยอมรับระดับชาติ 2) โรงเรียนโรงเรียนภูเขียว ได้รับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ.

(Obec Awards) ครั้งที่ 10 ประจำปีการศึกษา 2563 3) โรงเรียนบ้านแท่นวิทยาได้รับรางวัล สถานศึกษารางวัล พระราชทาน โรงเรียนมัธยมศึกษา (ขนาดกลาง) ประจำปีการศึกษา 2565

1.3.3 ตัวแปรที่ศึกษา วิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1. การศึกษาด้วยตนเอง 2. การ ฝึกอบรม 3. การรวมกลุ่มทำงานการศึกษา 4. การศึกษาดูงาน และด้วยหลักการพัฒนา 70:20:10

ระยะที่ 2 การสร้าง และตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

ขั้นตอนที่ 2.1 การยกร่างโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

2.1.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากศึกษาระยะที่ 1 นำมายกร่างโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุค ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหาสาระ องค์ประกอบที่ 4 วิธีการพัฒนา องค์ประกอบที่ 5 การวัดและประเมินผล

2.1.2 นำโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เสนออาจารย์ที่ ปรีกษาเพื่อพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.1.3 นำโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเสนอ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมต่อไป

ขั้นตอนที่ 2.2 การตรวจสอบยืนยันโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

2.2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปเกี่ยวกับการ บริหารการศึกษา มีความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และการจัดการบริหารสถานศึกษา ตรวจสอบยืนยันโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน โดยเลือกแบบ เจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus group)

2.2.2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสมของร่างโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2.3 ประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษา

2.3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา มีความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และการจัดการบริหาร สถานศึกษา ตรวจสอบยืนยันโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus group)

2.3.2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสมของร่างโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา

ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุค ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรมการเสริมสร้าง ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

3.1 แหล่งข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสภวิทยาเขตภูตะเกาทุ่งกะมัง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 17 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

1.1 สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรายด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับปานกลาง ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล อยู่ในระดับปานกลาง การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับปานกลาง และการสร้างวัฒนธรรมองค์กร อยู่ในระดับปานกลาง

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด และการสร้างวัฒนธรรมองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ พบว่า ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมองค์กร ตามลำดับ

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

2.1 ผลโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ พบว่า ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา มี 4 Module ประกอบด้วย Module 1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ Module 2 ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล Module 3 ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล และ Module 4 การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดผลและประเมินผล

2.2 ผลตรวจสอบยืนยันและประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโดยผู้บริหารสถานศึกษา ผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ผู้วิจัยนำมามีอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและรายด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับปานกลาง ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล อยู่ในระดับปานกลาง การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับปานกลาง และการสร้างวัฒนธรรมองค์กร อยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารยังไม่ได้รับการพัฒนาทักษะการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการองค์เท่าที่ควร ด้วยโรงเรียนในโครงการตามประเด็นนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาล ภายใต้การขับเคลื่อนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ที่เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนคุณภาพวิทยาสาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) เพียง 5 โรงเรียน จากทั้งหมด 37 โรงเรียน อาจส่งผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยียังไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชต์สุพล วิเศษศรี และ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ บุษยพรรณ สุระคาย และ กาญจน์ เรืองมนตรี (2566) การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง

2. สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รายด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด และการสร้างวัฒนธรรมองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ นั้นเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องการเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการองค์กรให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฟ้า หาสีสุข (2564) ได้ศึกษาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ สุพัตรา สุวรรณชัยรบ และ สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2565) โปรแกรมเสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

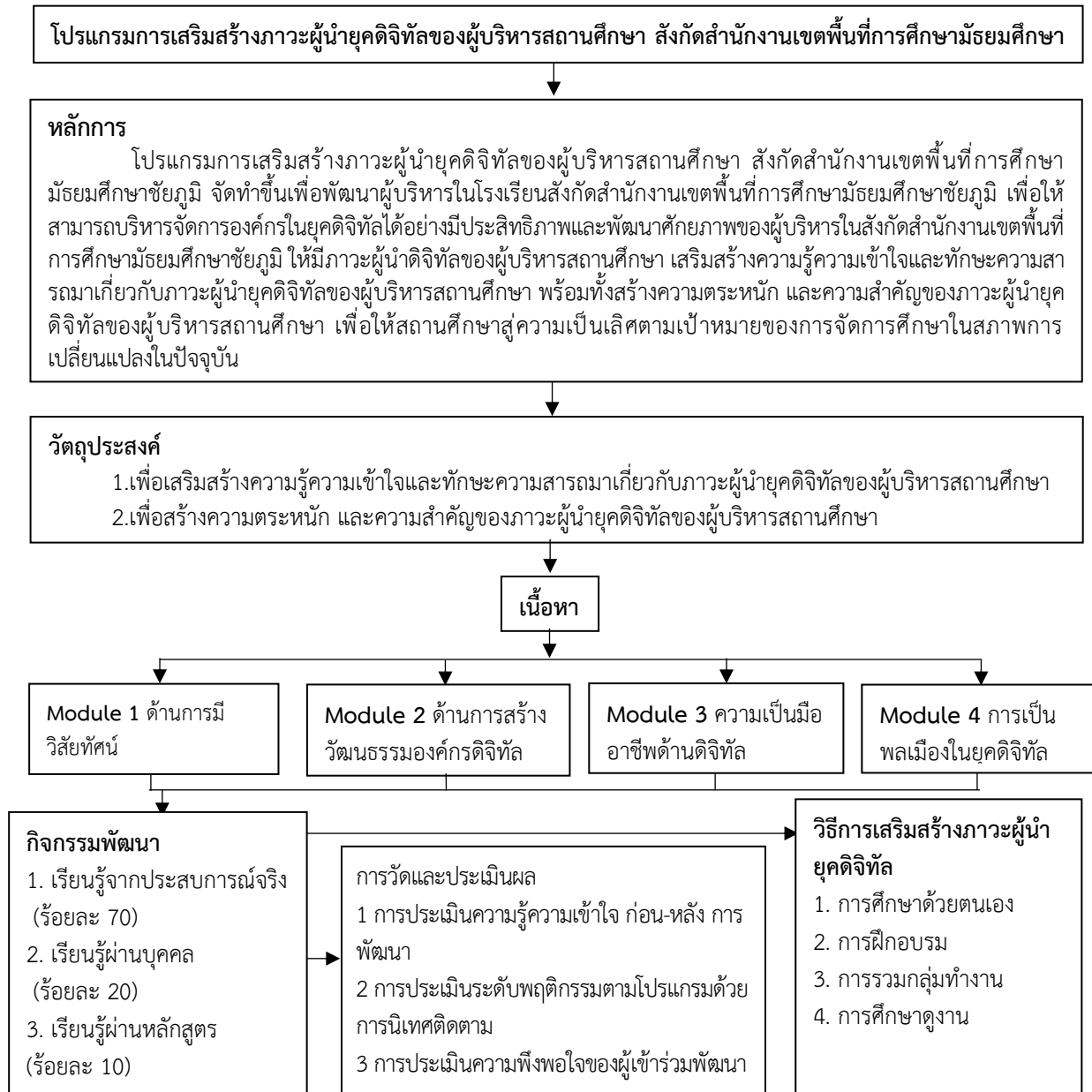
3. ความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ พบว่า ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมองค์กรตามลำดับ ผลการวิจัยเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารต้องการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษาให้เท่าทันกับยุคดิจิทัล การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการกระบวนการการเรียนรู้และการสอน และในการบริหารจัดการทั้งภายในและภายนอก บุคคลกรมีบทบาทในกระบวนการการเรียนรู้ของตนเอง สร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งในมิติเทคโนโลยีและวัฒนธรรมการทำงาน ทำให้องค์กรสามารถเผชิญหน้ากับทัศนคติและความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัลได้มีประสิทธิภาพมาก ซึ่งสอดคล้องกับ รัชต์สุพล วิเศษศรี และ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู ความต้องการจำเป็น เรียงตามลำดับตามมาตรฐานจากมากไปน้อย ดังนี้การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การทำงานเป็นทีม การมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม การมีกลยุทธ์นวัตกรรม การมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม และสอดคล้องกับ ภิรมณ ชิมกระโทก และ สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2565) การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ วิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล วิสัยทัศน์ผู้นำทางดิจิทัล สมรรถนะทางเทคโนโลยีจริยธรรม และกฎหมายการใช้ดิจิทัล

4. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหา มี 4 Module ประกอบด้วย Module 1 การมีวิสัยทัศน์ Module 2 การสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล Module 3 ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล และ Module 4 การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล 4) กิจกรรมพัฒนา ประกอบด้วย 1 เรียนรู้จากประสบการณ์จริง 2 เรียนรู้ผ่านบุคคล 3 เรียนรู้ผ่านหลักสูตร 5) การวัดผลและประเมินผล ประกอบด้วย 1 การประเมินความรู้ความเข้าใจ ก่อน-หลัง การพัฒนา 2 การประเมินระดับพฤติกรรมตามโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ด้วยการนิเทศติดตาม ภิรมณ ชิมกระโทก และ สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2565) การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) วิธีการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล เนื้อหาสาระประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ Module 1 วิธีการเรียนรู้เชิงดิจิทัล Module 2 วิสัยทัศน์ผู้นำดิจิทัล Module 3 สมรรถนะทางเทคโนโลยีและ Module 4 จริยธรรม และกฎหมายการใช้ดิจิทัล ซึ่งผลการประเมินโปรแกรมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับสายฟ้า หาสีสุข (2564) ได้ศึกษาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยครั้งนี้ มีโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 6 โมดูล 4) กิจกรรมการพัฒนา 5) การวัดและประเมินผล และผลการประเมินโปรแกรมฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับรัชต์สุพล วิเศษศรี (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา Mukdahan มีโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา Mukdahan พบว่า ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) โมดูล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ใน ระดับมาก

5. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ มีผลการประเมินความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ดังที่ Dyer and others (2013) การประเมินโปรแกรมไว้ดังนี้ 1. หลักการของโปรแกรม 2. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3. เป้าหมายของโปรแกรม 4. เนื้อหา กิจกรรมที่ใช้ในโปรแกรม 5. กระบวนการจัดการเรียนรู้ในโปรแกรม 6. การประเมินผลโปรแกรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนูญ แก้วโวหาร (2565) การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการประเมินความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของครู โดยรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ผู้วิจัยได้แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพประกอบโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

สรุป

สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ พบว่า ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากที่สุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล โปรแกรมเสริมสร้างภาวะ

ผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อันดับที่ 1 คือ ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล แสดงให้เห็นว่า การมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารการศึกษาเป็นการกำหนดทิศทางและเป้าหมายที่ต้องการให้องค์กรการศึกษาหรือสถานศึกษามุ่งมั่นที่จะตามเพื่อให้มีการพัฒนาและปรับปรุงในด้านต่าง ๆ การมีวิสัยทัศน์ในด้านบริหารสถานศึกษาควรจะชัดเจนและสื่อสารได้ง่าย เพื่อให้ทุกคนในองค์กรหรือสถานศึกษาเข้าใจและมุ่งมั่นทำงานไปในทิศทางเดียวกัน การมีวิสัยทัศน์ควรสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและทำการพัฒนาตนเองเพื่อตอบสนองกับทุกวิถีทางที่เปลี่ยนแปลงในยุคใหม่ ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ความสำคัญในการให้ผู้บริหารมีความพร้อมที่จะนำองค์กรผ่านยุคดิจิทัลไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ควรทำการศึกษาวิจัยและพัฒนาโดยใช้หลักการและวิธีการเสริมสร้างของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยนี้ นำไปใช้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ เพื่อค้นหาองค์ประกอบที่มีความจำเป็นสูงสุดในการเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อจัดทำโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทแตกต่างกันอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- บุษยพรรณ สุระคาย และกาญจน์ เรืองมนตรี. (2566). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. DSpace at Mahasarakham University. <http://202.28.34.124/dspace/handle123456789/1657>
- ภิรมณ ชื่นกระโทก และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2565). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. DSpace at Mahasarakham University. <http://202.28.34.124/dspace/handle123456789/1755>
- รัชต์สุพล วิเศษศรี และสุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2565). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. DSpace at Mahasarakham University. <http://202.28.34.124/dspace/handle123456789/1670>
- สายฟ้า หาสีสุข. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนภาษาไทยในสถานศึกษา. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. วารสารวิชาการแสงอีสาน, 18(2), 97-108. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/jsi/article/view/252098>
- สุพัตรา สุวรรณชัยรบ และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2565). โปรแกรมเสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 19(84), 31-40. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/SNGSJ/article/view/250213>